

bertársaink bántalmazására vezet, nem igazi szeretet az, csak ürügy a gyűlölködésre.

Az állatok szeretete tehát a humanizmus csirája. És e tény adja meg az állatvédelemnek *erkölcsi alapját*.

Az állatvédelem minden *vallásos érzést* a leghatékonyabban erősít, mert hiszen a teremtő Istent imádjuk a teremtett lények szeretetével. Ez nem érint támadólag egy felekezetet sem, hanem mindegyiknek tanaiba természetyszerűleg belesimul.

És a legszorosabb kapcsolatban van a *haza-szeretettel* is, ennek egyik leghatékonyabb eszköze. A haza, mint az élő ember, két részből áll, ugymint testből és lélekből. A haza teste ez a politikailag határolt föld, ez az ország; lelke pedig a nemzet, a nép szelleme, természete, erkölcsi élete.

Az állatvédelem pedig a mi honi földünket akarja benépesíteni hasznos és szép állatokkal, fölékesíteni ezeknek, valamint nekünk is hasznos és szép növényzettel; gazdagítani és szépíteni akarja a haza testét. Ezek az állatvédelem *gazdasági és szépítési feladatai*. De a haza lelkét, a népszellemet is gazdagítani és szépíteni akarja az állatvédelem, a népet kiemelni durvaságából, erkölcsileg nevelni, gazdaságilag oktatni és a közműveltséget lehetőleg magas és e tekintetben egyenletes színvonalra emelni az egész hazában. Ez az állatvédelem *közművelődési feladata*.

Az állatvédelem feladatainak ily magas nézőpontból történt megvilágítása után nem térek rá ez ünneplés alkalommal a részletekre, az eszközök ismertetésére. E tekintetben pontosan tájékoztatják majd az egyesület derék vezetői, akik számára mindkét egyesület, melynek kiküldöttje vagyok, valamint a Magyar Ornithologiai központ is mindenkor készségesen nyújt felvilágosítást és segédeszközöket. Különben az összes tagok is csakhamar tájékozódhatnak az „Állatvédelem” című szaklapból, Csörgey Títusz madárvédelmi Utmutatójából és K. Nagy Sándornak „Állatvédők törvénykönyve” c. művéből, melyeket az O. Á. V. E. ingyen bocsát a tagok rendelkezésére.

A mai alakulás gyönyörű sikerén ujjongó lelkem egész hevélvel üdvözlöm az új egyesületet. Forró köszönetemet fejezem ki dukai Takách Márton főszolgabíró urnak az egyesület létrehozásáért. Kérem a vezetését, szívvel-lélekkel fogjon hozzá a feladatok kiviteléhez; nemcsak buzgó, hanem kitartó is legyen, nehogy a nemzetünkénél nem ritka szalmalángra adjon újabb példát. Kérem a tagokat és a celldömölki járás egész lelkes közönségét, hogy tevékeny szeretettel karolják fel a nemes ügyet. Végül pedig a jó Isten áldását kérem a Celledömölki Állatvédő Egyesületre.

Állat- és madárvédő szakosztály a váci járásban. Az Ivánka Pál főszolgabíró elnöklete alatt álló Váci Járási Közművelődési Egyesület június hó 19-én tartott közgyűlésében elhatározta, hogy kebelében egy állat- és madárvédő szakosztályt alakít. A kivitel a legközelebbi őszön kerül sorra. Az alapszabályok megállapították, melyek értelmében a szakosztály tagjai a szakosztály céljaira külön tagdíjat fizetnek.

Sárvár és vidéke állatvédő egyesületének alakuló üléséről, mely f. hó 9-én d. e. 1/211 órakor volt a sárvári városháza tanácstermében, lapunk zártakor kaptunk előzetes értesítést. Nagy József főszolgabíró üdvözölte a megjelenteket. Fodor Árpád tanár, az O. Á. V. E. képviselője előadást tartott az állatvédelem eszközeiről, mely meleg érdeklődésben és elismerésben részesült. Az ülés kimondta az egylet megalakulását és az országos szövetséghez való csatlakozását. Az alapszabályokat is letárgyalták. Megválasztották: díszelnök: *Batthyány Lajos* orsz. gyűl. képviselő, elnökök: *Végh Endréné* és *Köberl János* prépost, alelnök: *Masáth Mihály* urad. jószágkormányzó, titkár: *Brezovits Ferenc* áll. polg. isk. igazgató, pénztáros: *Nabicht Ödön* erdészeti pénztárnok, ügyész: *Köncsöl Ferenc* dr. ügyvéd, számvizsgálók: *Berke Béla* tkpénztári pénztáros, *Uher Béla* adótárnok, *Weiser Izidor* tkp. könyvelő. Választmányi tagok lettek: *Kárik Ferencné*, *Förster Ottóné*, *Végh Mária*, *Förster Ottó*, *Fasching János*, *Hinrichs Sándor* dr., *Gayer József*, *Keresztúri József*, *Csirisnyák József*, *Entsbruder János*, *Mesterházy László*, *Nagy József*, *Tscheppen Jenő*, *Kreika József*, *Puli György*, *Kálmán István*, *Berke Béla*, *Wolf Géza* dr., *Nagy János* dr., *Riedt Imre*. *F. A.*

Muraszombaton alapítandó állatvédő egyesület érdekében Pósfay Pongrác főszolgabíró összehívására július 26-án értekezlet tartatott, melyen az Országos Állatvédő Egyesület képviselőjében Fodor Árpád, a szentgotthárdi állatvédő egyesület alelnöke jelent meg. Jelen voltak még: *Árvai Bernát* magánzó, *Faschinger Győző* főkönyvelő, *Fürst Ödön* kereskedő, dr. *Geiger Arthur* ügyvédjelölt, dr. *Geiger Vilmos* járási főorvos, *Kleinrath József* főkönyvelő, *Most Rudolf* gyógyszerész, *Olajos Sándor* ügyvéd, *Osterer Károly* főerdész, *Saary József* járásbíró, *Schnell János* adóellenőr, dr. *Skrilecz Mihály* körorvos, *Szentkirályi Sándor* járásbírói jegyző és *Török Ernő* közjegyző. Fodor tanár kimerítő előadásban ismertette az állatvédelem és az állatvédő egyesületek jelentőségét, mely előadás hatása alatt az értekezlet Pósfay Pongrác elnök, dr. *Skrilecz Mihály* és *Olajos Sándor* hozzászólása után elhatározta, hogy a taggyűjtő iveket azonnal kibocsátja és az egyesület mielőbbi megalakulása érdekében lelkes mozgalmat indít meg. A „Muraszombat és Vidéke” helyi lap, mint örömmel látjuk, rokonszenvvel viseltetik az ügy iránt és első helyen közli az értekezlet lefolyásáról és Fodor tanár előadásáról szóló kimerítő tudósítást.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelent és az egyesület helyiségében (Ernő-u. 11–13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Irta: *K. Nagy Sándor*, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

Szerkeszti **MONOSTORI KÁROLY** tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az **ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.**

ÁLLATVÉDELEM

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“ NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. SZ. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnomását nemcsak szívesen megengedjük,
hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM 1908 SZEPTEMBER :: 9. SZÁM ::

TARTALOM: Az eb, mint némely betegség terjesztője. — A cinegék. — *Szemle:* A párisi kutyáról számadatok. — Állatpusztítás. — A ludak kopasztása. — Állatkinzás az oroszországi forradalom ideje alatt. — *Vegyések:* A kutya vizsgálata. — A lovak farkának csonkítása ellen. — *Állatok világa:* A feketerigó káros madár-e? — A róka védelmére. — Mennyit kereshet egy kutya. — A szájalom nyilatkozása az állatoknál. — Egy omnibuszról története. — Tarka pillangók tenyésztése. — *Irodalom:* Boldog emlékü csikszentkirályi és krasznahorkai gróf *Andrássy Dénesné* életéről és haláláról emlékezés. — Gyermeknapról az 1908/1900. évre. — Az Országos Állatvédő Egyesületnek és a többi magyarországi állatvédő egyesületek évkönyve az 1907. évről. — *Egyesületi hírek:* Az országos állatvédő egyesületnek augusztus hó 29-én tartott választmányi ülése és rendkívüli közgyűlése. — A „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ megalakulása. — Állatvédő egyesület Vasvárott. — Járásai állatvédő egyesületek Vasvármegyében. — A pozsonyi állatvédő egyesület. — A pozsonyi állatvédő egyesület első gyakorlati szereplése. — A soproni állatvédő egyesület.

Az eb, mint némely betegség terjesztője.

Kétségtelen, hogy sok dicséretre, elismerésre méltó vonás van a kutyában s méltó ez állat igen sok tekintetben az ember vonzalmára, szeretetére s a megbecsülésre, de nem lehet azt sem tagadni, hogy egyenesen veszélyessé is válhat ez állat emberre és állatra egyaránt, nemcsak azzal, — amit ez alkalommal fejtegetni nem kívánok, — hogy harap s esetleg azt az irtóztató betegséget: a veszettséget átülteti, amely egyike a legrettegőbb nyavalyáknak, hanem hogy okozója, illetőleg közvetítője lehet más, emberre és állatra nem különben sulyos bántalmaknak, ha nem értjük a módját az azok elleni védekezésnek.

Egy-kettőre felhívom itt a figyelmet, abban a vélekedésben, hogy ezzel a különben általam is sokra becsült kutya nimbusának nem ártok, de a tájékozatlanabb

olvasónak használok. Ráirányítom a figyelmet névszint a kutya u. n. férgességére, mely veszedelmekkel teljes más hasznos háziállatokra, ráirányítom nevezetesen ez alkalommal az eb pántlika-gilisztáira, melyek persze magára az ebre se közömbösek, de abból más állatokba kerülve egyenesen veszedelmesek.

Nem vizsgáló, hogy más állatokban és az emberben is előfordulnak ilyen giliszták, de gondolkodóba ejtő körülmény, hogy a kutyában 3 félesége is előfordul azoknak, t. i. a cönurusz nevű galandféreg (*Taenia coenurus*), az ekinokokkus nevű (*Taenia echinococcus*) és a marginata nevű (*Taenia marginata*).

Lássuk ezeket, rövid leírásban, közelebbről.

Ezek és más galandféreg rendszerint száj- és bélcső nélküli, rövidebb vagy hosszabb (sokszor több méter hosszúságu) testű, lapos darabokból (u. n. izekből) álló állatok, melyeknek feje (az u. n. dajka = *scolex*)

szívőkészülékkel s némelyiknél kapaszkodásra alkalmas horgokkal van felfegyverezve.

Fejlődésük nagyjában a következő:

Az érett galandféreg mondott darabjai (izei) a gazdául szolgáló emberből vagy állatból a bélsárral a külvilágba jutnak, a talajra, a fűre, a vízbe kerülnek, ott szétmállanak, a bennük levő peték (féreg-tojások) azonban ellenállnak az elrothadásnak s eleséggel, vízzel alkalmas gazda (élő állat) testébe jutva, ott ébrénynyé fejlődnek, vándorlásra kelnek és a részükre alkalmas szervekbe, szövetekbe kerülnek s u. n. hólyagféreggé alakulnak.

Ezen hólyagféreg tovább tejlődve, új horgos vagy horog nélküli fejet (dajkát) kap, sőt az izelődés is megkezdődik rajta, úgy hogy az a pántlika-giliszta kész fiatal alakjának tekinthető. Ez a hólyagféreg aztán úgy jut más állat szervezetébe, hogy az azt a szervet, melyben a hólyagféreg van, felfalja, megeszi. Például megeszi a kutya a kergekórságban leölt vagy elhullott birka odadobott fejében az agyvelőt, melyben a hólyagféreg fészkel s megkapja a cönurusz nevű pántlika-gilisztát, mert a hólyagféreg gyomrába, belébe jutva, ott galandféreggé nő meg. Ez a galandféreg aztán érett, tojásokkal telt izeket juttat a kutya bélsárával a külvilágba, azokat eleséggel, vízzel a juh felveszi s így ismét hólyagféreggé lehet benne a felszedett pete s megint alkalmat szolgáltathat arra, hogy a hólyagféreg a kutyaába jusson s az megférgesedjék.

Ez tehát egyik félesége volna az eb férgeességének, mely mint látjuk, juhoknál az u. n. kergeségnek lehet okozójává s okozhat eképen károkat juhnyájában, de esetleg szarvasmarhákban s igen ritkán lovakban is, melyek eként befertőzik magukat.

Az izekben a külvilágba került féregtojások kivált vizenyős helyeken tartják fenn életképességüket s azért észlelhető a kergeség — szerencsére csak fiatalabb juhoknál — kivált nedves években és mélyen fekvő, vizenyős területeken tartózkodó állatoknál.

Megnyilatkozik pedig a rendszerint halálos betegség a birkán abban, hogy elbódulva az agyára a hólyagféreg által eszközölt nyomástól, kering, körben forog vagy bukdácsol, avagy megszegett fejjel vakul rohan, törtet előre.

Súlyos műtéttel — a koponyaüreget meglékelésével és a hólyagféreg eltávolításával — egy csekély percentjét a betegeknek esetleg meg lehet menteni, azonban ennél jelentékenyen hatásosabb az előre való védekezés, védeke t. i. a juhoktól, hogy a kutya ezen pántlika-gilisztájának petékkel telt izei belé ne jussanak s illetőleg, hogy a kerge birka hólyagférges agya a kutyaába ne kerülhessen. Ennek elérésére elsősorban meg kell semmisíteni a galandférges ebből kiürülő s izeket tartalmazó bélsárt s a kerge birka vagy más állat fejét, agyvelejét nem szabad amugy nyersen, élő féreggel telten a kutyának adni eleségül, hanem főzés után; másfelől meg azon kell lenni, hogy nyádjörző ebeinket, melyek legerősebb terjesztői a juhok kergeségének, idejekorán kitakarítsuk pántlika-gilisztáiktól, nevezetesen tél végén, leelőre kerülés előtt, hogy ott féregzikeket el ne hullogathassanak. Több féreggüző és

hashajtó szer, melyet állatorvos rendelhet, megteszi a szolgálatot, de az eb gazdája azon legyen, hogy az így kezelt ebet zárt helyen tartsa egy ideig s ürülékét elégesse, egyben pedig megtiltsa szigorúan a kerge birkák vagy marhák fejének, agyvelejének nyers állapotban való feletetését.

Míg az éppen tárgyalt galandféreg 40 cm. hosszúságúra is megnő a kutyában, addig a másik, melyet most tárgyalandó vagyok és 3 izű galandféreg (*Taenia echinococcus*) néven megnevezek, mert tényleg 3 izből áll, melyek közül mindig az utolsó érett, t. i. petéket tartalmazó, már csak valami 4 milliméter hosszúságú, de azért nem kevésbé veszélyes. A kutya bélsárában ezt meglátni csak tüzetes vizsgálat után lehet s e sárral kerül be ez is egyéb állatok, igen gyakran kérődzők emésztő készülékébe az eleségekkel, vízzel s onnan a tüdőbe, a májba, de más szervekbe is és kifejlik u. n. ekinokokkus hólyagokká (tömlőkéké), megnagyobbítván e szerveket gyakran tízszeres nagyságra is, eként számos marhát, juhot — de egyéb háziállatot is — elpusztítván.

Ha megállapítható e betegség, legindokoltabb a végléromlás előtt vágóhídon értékesíteni a fogyasztható állatot, mert gyógyítani e bajt nem lehet, ellene védekezni azonban igenis lehetséges, pl. mindjárt azzal, hogy a férgekkel ellepett szerveket megsemmisítjük, nyersen még ebnek sem adjuk s az efféle galandféreggel lepett kutyát is férgeitől az imént ecsetelt módon megszabadítjuk, e férgek szertesztét terjesztését imígy megakadályozzuk.

Ez a féreg az ebről az emberre is átszármaazhatik s az emberben keletkező ekinokokkus-hólyagok csak igen veszélyes operációval (véres műtéttel) távolíthatók el, akkor is kevés kilátással az életbenmaradásra. Azért bármennyire kedveli, szereti is valaki kedvenc kutyáját, szorgosan ügyeljen, hogy teljes, közvetlen érintkezésbe ne jusson ürülékével és váladékaival s ha gyanuja van ebe e férgeességére, kezeltesse azt az imént jelzett módon féregölő, üzőszerekkel, ürülékét szigorúan, tüzzel semmisítvén meg.

A kutya harmadik pántlika-gilisztája legszélesebb s 3 méter hosszúra is megnő. Ez, mint jelzém, *Taenia marginata* névvel van megjelölve. Tojásait az ecsetelt utakon-módokon leginkább szarvasmarha, juh és sertés veszi fel s ez állatokban lép fel aztán a fertőzés nyomán egy u. n. borsókásság (de nem az, amelyet a sertés húzában az ember pántlika-gilisztájának felfalása után kap meg), mely dió és ökölnagyságú, kocsnyás hólyagférges alakjában a mell- és hasüreget borító savóshártyán fészkel. Ily hólyagokat is, ha ebnek adunk, abban ez a marginata nevű pántlika-giliszta fejlődik s teszi meg a jelzett vándorlását a bélsár közvetítésével más állatokba, okozván azoknál is többé-kevésbé súlyos bántalmakat.

Röviden összevonva az itt mondottakat, nyilvánvaló, hogy az eb ily értelemben hordozója lehet férgek által okozott betegségeknek s azokat közvetítheti más hasznos háziállatokba. E bántalmak ellen két irányban lehet és kell is küzdeni, t. i. először úgy, hogy igyekezzünk lehetetlenné tenni, hogy ebünk a féregpetéket,

porontyokat felvegye és másodsor, hogy a férgességet okozó anyagokat igyekszünk az ebből kitakarítani s megsemmisíteni s így az újra való megférgesedésnek útját vágni. Mert afelett nincs ma már többé kétség, hogy a férgességet kívülről beható s onnan ismét kikerülő peték, porontyok, féregizek okozzák, vagyis, hogy azok ott benn a szervezetben önmagukban nem keletkeznek.

Egyébként pedig az u. n. ebkedvelők, a rossz nyelvek kifejezése szerint pedig: kutyabolondok, bátran megmaradhatnak kedvtelésüknél, az ebkedvelésnél, csak ne feledjék az itt ecseteltek és azt, hogy a kutyának irtóztató, eredeti betegsége a veszettség is, mely szintén nem keletkezik holmi forró ételtől vagy más egyébtől, hanem igenis veszett eb marása következtében fellépő fertőződésemből, amit tehát — mint az itt tárgyalt férgességet is — meg lehet előzni gondossággal, felügyelettel, védéssel, okszerű beavatkozással.

Ebben is megállja a helyét hát az én szerény kijelentésem, hogy: az okszerű állatgondozás a legjobb állatvédelem.

Monostori Károly.

A cinegék.

Egy német természetbarát kiemelve a cinegéknek a rovarirtás körül való nagy jelentőségét, e kedves madarakra vonatkozó megfigyeléseit közli, melyekből következőket tartjuk kiemelendőnek.

„Az 1904-ik évben megfigyeltem egy kékcinegepárt, mely egy szivattyuban fészkel és nemkevesebb, mint tizenkét (12) fiókát rejtegetett. Ennek a családi életnek megfigyelése minden jóérzésű embernek valódi örömet szerzett volna. A fészkekhez egész közel állván, láttam, hogy a madárszülők mily csodálatos gyorsasággal voltak képesek a 12 éhes és visító kis jószág száját betömni. Fáradszóról hozták a hernyókat, levél-tetveket, bogarakat stb., melyeket keresgélve ágról-ágra szálltak, minden levelet megvizsgáltak és még az ágak végein lévő rügyeket is kikutatták a legapróbb rovarokat szedegetve.

Midőn a melegebb időjárás beálltával már-már szükségem lett volna a szivattyura, egy szép májusi regelen örömmre azt láttam, hogy már az egész család szárnyrakelt és a kertben őgyelgett. Mivel előrelátható volt, hogy csakhamar egy második költésre lehet számítani, haladék nélkül egy fészkelő odut erősítettem egy közel álló fára és betömtem a szivattyu belsejébe vezető nyílást. Már néhány nap múlva nagy örömmre azt láttam, hogy a nőstény anyagot hordott a fészkelő-oduba, mindig ritkábban volt látható, míg rövid idő múlva már az új nemzedék gyenge sipogását lehetett hallani. Ezuttal is tizenkettő volt a fiókák száma és ezt a költést még egy harmadik és utolsó követte. Ennek a termékenységnek köszönhető, hogy ezek a madarak még el nem pusztultak.*

*) Minthogy a cinegék évenként rendszeren csak kétszer költenek, a jelzett három költés valószínűleg két cinegepártól ered. Erre vall az a körülmény is, hogy a 2-iknek jelzett költésnél is 12 volt a fiókák száma, ami egyazon pár második költésénél nem szokott ily magas lenni, hanem az első költés száma mögött marad.

Azt a hasznót, amit ez a cinegepár 36 főre rugó utódjaival kertemnek szerzett, kiszámítani alig lehet. Annyi azonban bizonyos, hogy nagy botorság az emberiség részéről, hogy ezeket a madarakat, leghasznosabb munkatársait szenvedni és pusztulni engedi. Nem a táplálék hiánya veszt el ezeket a madarakat, hanem a megfelelő otthon hiánya. Ha a cinegék szabadban fészkelő madarak volnának, bátran magukra hagyhatnánk őket. De mivel odukban fészkelnek, multhatatlan kötelességünk, hogy nekik e fészkelésre szükséges alkalmatosságot megteremtjük.

Az erdők kezelése teljesen megváltozott, öreg fák és oduk mindinkább fogynak és a cinegék nem találnak természetes fészkelőhelyeket. A természetes fészkelőhelyek nagy hiányára mutat az is, hogy a cinegék mindenféle szokatlan buvóhelyeken ütik fel fészkeiket: szivattyukban, fémcsövekben, sőt oly vasuti korlátokban is, melyek vasuti sorompóként napjában többször megmozdítatnak. Ezért szívesen foglalják el a cinegék a kirakott mesterséges fészkelőodukat, ha az erősebb verebek el nem verik őket. Ez ellen legjobban úgy védekezünk, hogy a fészkelő odukat alacsonyra agatjuk, a földtől vagy fél méternyi magasságban, de ezeket a macskák ellen kell vizonyi megvédeni, úgy, hogy tövis-sel vagy szeges sodronyhálójával körülvesszük. A cinegék szeretnek alacsonyan fészkelni, míg a verebeknek ez úgy látszik nincsen innyükre.“

A nevezett természetbarát további fejtegetéseiben ajánlja a Berlepsch-féle fészkelőodukat és azoknak, kik a költséget nem bírják, különböző utasításokat ad arra nézve, hogy házilag való munkával miként pótolhatják a rendes fészkelőodukat.

Tanácsaiból megemlítjük azt, hogy fákra erősített, magasabban elhelyezett odukat a macskáktól úgy lehet megvédeni, hogy a fa törzse körül egy bádoglepot kanyarítunk, mintegy elálló gallér alakjában. Ez a bádogyűrű körülbelül 1½ méter magasságban alkalmazandó. A törzstől elálló bádogyűrű vagy gallér szélessége mintegy 30 cm. legyen. E célra használt konzerv-bádogdobozok anyaga is alkalmas.

A cinegék télen át nálunk maradnak és kemény téli zord időben mindenki észlelheti, hogy éppen ekkor mennyi hasznót tesznek, midőn a fákon, a kéreg hasadékaiból is a káros rovarok költségeit leszedgetik.

De ugyanebben az évszakban fenyegeti a legnagyobb veszély e hasznos madarakat, ha olmoseső vagy jégeső áll be, mely a fákat áthatatlan jégkéreggel vonja be. Ha a napnak nem sikerül a jégkéregget megoldvasztani, akkor a cinegék éhségtől pusztulnak el.

A mi német természetbarátunk azt ajánlja, hogy már az első hóeséskor minden kerttulajdonos cinegéi számára védett helyen, ahová a varjuk nem férhetnek, egy darab szalonát szögezzen egy fára. Egy földéll ellátott etetőasztalkára pedig napraforgó és kendermag, valamint fölprozott dió és mogyoró helyezendő. Csak keveset, de mindennap adjunk eleséget, hogy a cinegék odaszokjanak és ha beáll az az időszak, midőn a fákon nem szedegethetnek, a cinegék már tudják, hogy hol találnak eleséget.

Ősszel és télen a cinegék szívesen keresik fel buvóhelynek a kihelyezett mesterséges fészkelődukat.

Lassan-lassan az erdőhatóságok is megbecsülik a cinegék hasznát, így a Letzlinger Heide-nek nevezett nagybecsű erdőszéligben, melynek 25000 Morgen (11,100 hold) területén a múlt évben a rovarok mérhetlen károkat okoztak, az idén már 400 Berlepsch-féle fészkelő-odut helyeztek el.

Egy másik kerttulajdonos hasonló értelemben emlékezik meg a cinegék hasznáról. Megemlíti, hogy midőn a kert birtokába jutott, a gyümölcsfák hernyófészkekkel voltak telve, azoknak és illetőleg a hernyóknak irtásával sok munkája és költsége volt és még sem ért el kellő eredményt, mert a termés nagy része elpusztult. A sokféle hernyóirtási eljárás után reá jutott a leghelyesebb utra, etetni kezdte télen a cinegéket, melyek a napraforgómagra csakhamar rákaptak. A cinegék és kiváltképpen pedig a kékcinegék azokon a napokon, melyeken az etetőkben szándékosan kevesebb eledelt kapnak, kettőzött buzgalommal keresgélnek és pusztítják a hernyófészkeket, hogy a bábokhoz jussanak és nemcsak megkímélik a kertgazdát a hernyóirtás munkájától és költségétől, de biztosítják a termést is.

—yi—

SZEMLE.

A párisi kutyákról számadatok. Az 1907-ben Párisban megadózott kutyák száma 71.047 volt, a külterkeken 92.505, összesen tehát 163.552. Veszetzési eset 31 fordult elő. Az egész év alatt elfogtak 10.900 kóbor kutyát, ezek közül 1507-et követeltek vissza a volt gazdák. Ha a hivatalos adatoknak hinni lehet, a veszetzési esetek száma rohamosan csökkenik, 1901-ben 560, 1903-ban 92, 1904-ben 67, 1905-ben 48 volt a veszetzési esetek száma.

y—i—

Állatpusztítás. Mint olvassuk, óriási mérvet ölt s egész esztelenséggé fajul újabb időben némely — különösen értékesebb gereznájú — állatoknak az üldözése, vadászata, pusztítása. Antiloppok, quaggák, kenguruk és egyéb erszénes (fiahordó) állatok a végpusztulás után vannak. Hogyisne, mikor egy ausztráliai vadász komolyan afelől biztosítja a világot, hogy 18 hónap alatt egymaga nem kevesebb, mint 64.000 eféle fiahordó állatot puskázott le.

Mo.

A ludak kopasztása ellen állatvédők már igen gyakran felszólaltak. Most egy német folyóirat: „Unser gefiedertes Volk“ nemcsak állatvédelmi, de gazdasági szempontból is károsnak mondja a ludak kopasztását. A nevezett lap érvelése a következő: A kopasztás annyira meggyengíti és lezarolja az állat testét, hogy az ezáltal okozott kár nagyobb, mint a tollak értéke. Határozottan káros a tenyészállatok kopasztása, mert ennek hátrányai az utódok minőségében is érvényesülnek. A kopasztásból átlag 60—80 gramm pehelyt nyerhetni, melynek értéke 40—60 fillérre tehető. A kitépelt tollak pótlására szükséges eleség jóval több értéket képvisel. Tizenöt gramm kitépelt pehely egy

kilóval csökkenti a leölt állat súlyát. Azért az a gazda, aki ludjait nem kopasztja, nemcsak emberséges állataival szemben, hanem gazdaságilag is helyesen jár el. De ha már kopasztunk, ne feledjük azt okszerűen s lehető emberségesen cselekedni.

—yi—

Állatkinzás az oroszországi forradalom ideje alatt.

A rigai állatvédő egyesület közlönye az oroszországi forradalom idejéből a legképtelenebb gonoszsággal üzött állatkinzásokról és üldözésekről számol be egy hosszú leírásban, melyből csak néhány adatot idézünk, hogy a „Szemle“ rovat teljességének eleget tegyünk, bár nehezünkre esik. Az említett leírás szerint az orosz parasztok az urak ellen való gyűlöletüknek és boszúvágyuknak számtalan helyen általa is adtak kifejezést, hogy az állatokat hallatlan módon kintozták és öldösték. Mintegy kétszáz megtámadott birtok nagyobb részében az istállóknak égették el az állatokat. Egy megköthözött erdősz, kinek szeme láttára gyújtották fel az istállót, melyben saját nevelésű állatai voltak, esengve kérte a lázadókat, hogy az állatokat ne bántás, hanem vigyék magukkal és tartsák meg. A könyörgés hiábavaló volt. A lázangók elől menekülő gazdák által hátrahagyott állatokat nem volt szabad sem etetni, sem itatni, a teheneket nem volt szabad fejni, mert a forradalmárok ezt nem engedték. A „Morning Post“ hire szerint Cherson vidékén a lázadó parasztok a juhokat és marhákat tömegesen leütötték, ökröket és lovakat farkaiknál fogva egymáshoz kötözték és lödözték rájuk, úgy hogy az állatok egymást darabokra marcangolták. Lovakat a szélmalomok szárnyaira kötözték, melyek azután a magasból lezuhanva, kiszendvedtek. Lovakat petróleummal leöntözték és azt meggyújtották. Szomorú kép a huszadik századból.

—yi—

VEGYESEK.

A kutya vizsgálata. Ha kutyánk beteg s magunkra vagyunk utalva annak okát megállapítani, úgy ismernünk kell azon vizsgálati módszereket, melyek segítségével felvilágosítást nyerhetünk a baj természeté felől s esetleg segíthetünk is rajta:

a) **A tápszervfelvétel.** Ha a kutya beteg, megveti rendes eleségét. Ha ilyenkor izletes levest s apróra vagdalt hust adunk neki s ha abból nem eszik, úgy majdnem biztosan következtethetünk az emésztő készülék valamely megbetegedésére. Feszés, nyomogatásra fájdalmas has megerősíti gyanunkat, a bélsárnak minősége pedig bővebb felvilágosítást is nyújt. Ha ez kemény, száraz: bélsárrekedés; ha puha, nyálkás, esetleg véres: bélhurut vagy gyulladás van jelen. Ha az ételt körülnyalogatja, anélkül, hogy enne belőle, lehet, hogy a foga fáj. Ha sok evés dacára rossz kondícióban van, úgy bizonyára az emésztő szervek valamelyikében van a baj vagy talán élősködők vannak a belekben. Ha hányanak a kutyák, füvet vagy más emészthetetlen anyagot ettek, de a gyomornak vagy bélnek valamely bántalma, vagy férgek a belekben is okozhatják ezt. Hogy a betegség székhelyét biztosan megállapíthassuk, kez-

detben óvatosan, később mindinkább erősebben végig tapogatjuk a hasfalat s ott, hol a fájdalom a legkifejezettebb: van a baj. A bélben levő idegen testek gyakran kiérezhetők.

b) *A kültakaró.* A sima, fényes szőrzet az egészség jele. Ha borzolt és fénytelen, a bőr pedig száraz, ennek kevés mozgás vagy hiányos táplálkozás lehet az oka. Ha a bőr piros foltocskákat, csomókat, hólyagokat, pörköket, varrakat mutat, úgy egy többé-kevésbé súlyos bőrbetegséggel, valószínűleg rühösséggel van dolgunk. Ha a bőr száraz és meleg, hasonlóképpen az orr is: az állatnak láza van. Ha a kötőhártya piros, sárga vagy halvány, szintén beteg az állat. Különböző gyulladási folyamatoknál, májbetegségnél, illetve vérszegénységnél szoktak előfordulni az előbbi tünetek. Orrfolyása leginkább akkor van az állatnak, ha meghűlt, ha szopornyicás vagy ha idegen test van a toroküregben. De elősködők az orrban (*Pentastomum taenioides*) is előidézhetik ezt.

c) *Légzés, érverés, szív, belső hőmérséklet.* Egészséges kutyák nyugalomban 10—30-at lélegzenek percenként, a kisebb fajtába tartozók valamivel gyorsabban. Ha a légzés gyors s nehéz, erőltetett, a kilehelt levegő pedig forró, úgy valamely tüdőbajra következtethetünk ebből. Szív és bélbántalmaknál is gyorsabb lehet a légzés ép így a gége- s légcső-bántalmainál is. Az utóbbi esetekben feltűnő módon erőltetett is. Az érverést mutató és középső ujjunk begyével vizsgáljuk azon nagy edény felett, mely a felcomb belső oldalának közepén vonul végig. Egészséges kutyákon 70—80, kisebbeken 80—120 az érverés percenkénti száma. Láz jelenlétében, súlyos gyomor és bélbajoknál, görcsök előtt és után, a szív és más belső szervek megbetegedéseinél gyorsabb a pulzus. Lassu, gyenge és kicsi az érverés szívgyengeségnél, mérgezéséknél és a véredények betegségeinél. Lehet a pulzus szabálytalan: emésztési zavaroknál, izgalmaknál, mérgezéseknél. A szívhangok szintén nyújtanak felvilágosítást bizonyos bántalmak felől. Ha fülünket a baloldali mellkas alsó részére illesztjük, tisztán hallunk két szívhangot, melyek közül az első mélyebb és hosszabb, mint a második. Az első s a második hang között egy rövid, míg a második után hosszabb szünet (pausa) következik. Ha a ritmus eltér ettől a szabálytól, úgy ebből a szívnél, a véredényeknél, az emésztő készülékek vagy más belső szervek bántalmára lehet következtetni. A belső hőmérsékletet oly módon derítjük ki, hogy a bezsírozott végű hőmérőt 3—4 cm.-nyire a végbélbe vezetjük s 3—5 percig ott hagyjuk. Előzetesen a hőmérő higanyoszlopát gyenge rázással $37\frac{1}{2}$ C° alá kell süllyeszteni. A normális hőmérséklet $37\frac{1}{2}$ —39 C° közt ingadozik. Ha 39 C°-nál magasabb, azt láznak mondjuk. Nagyon helyes, ha a láz lefolyásáról u. n. láztáblát vezetünk.

d) *A húgyozó szervek.* A kutya vizelete egyes belső szervek megbetegedése felől felvilágosítást nyújthat. A gyógyszereszek abban a helyzetben vannak, hogy a vizeletet legalább fehérje, cukor s sótartalomra megvizsgálhassák. Ha a vizeletürítés fájdalmas vagy egyáltalában nem történhetik, ez a hólyag valamely bántalmára, esetleg húgykő jelenlétére kelt gyanút. Ha önkény-

telen vizeletürítés következik be, ennek a hólyag záró izmának bénulása lehet az oka.

c) *Az agy, gerincagy és idegek betegségei.* Az agynak és gerincagnak betegségei legtöbbször bénulásban nyilvánulnak. Egyes testrészek, tehát féloldali bénulás az agybántalmára, kétoldali bénulás s a test hátsó részének vonszolása a gerincagy bántalmára mutat rendszerint. Görcsök az agy, illetve a környi idegek betegsége folytán szoktak fellépni.

f) *A szem.* A szem vizsgálatánál tekintetbe kell venni a szembogár mozgékonyágát, a kötőhártyákat, a szaruhártyát, a szivárványhártyát, a lencsét, az elülső szemcsarnokot.

A most felsorolt esetekben bizonyos gyógyszerekkel, ahol természetesen még lehet, segíthetünk Kiséreltessük meg tehát azokat állatorvos által bizalommal.

Rácz Miksa.

A lovak farkának csonkítása ellen a bajorországi belügyminiszter egy kimerítően indokolt figyelmeztetést intézett az érdekelt közönséghez. A miniszter a leghatározottabban elítéli a farkcsonkítást, mert erős állatkínzás, mert a műtét gyakran sebeket, betegségeket, sőt az állat elpusztulását vonja maga után és mert az állatot megfosztja a különböző bögölyök, darazsak ellen való védekezés eszközeitől, mert a rendszeren a fark által fedett testrészeket kiteszi az időjárás viszonyosságainak s mert a csonkított farku lovak hadászati célokra meg nem vásároltának és a farkcsonkítás következtében elpusztult állatokért, ha a csonkítás nem teljes szakszerűséggel történt, az állatbiztosító társulatok kárpótlást nem fizetnek. Mindezek alapján a belügyminiszter a lótenyésztőket és tartókat saját érdekükben kéri, hogy a minden tekintetben fölösleges, sőt káros farkcsonkítást mellőzzék.

—yi—

Állatok világa.

A fekete rigó káros madár-e? Az 1901. évi 24655. számú földmívelésügyi rendelet szerint a fekete rigó azon madarak közé tartozik, amelyek védelemben részesítendő, következésképpen nem káros állat. Vannak azonban, akik nem tartják egészen hasznosnak, hanem közömbösnek. Már maga Brehm is azt mondja: „hogy a majdnem minden városban tanyát ütő s télen is ott tartózkodó fekete rigó, melyet az emberek fött és nyers hussal traktálnak, megszokhatja azt, hogy különösen csupasz madárfiókákat is felfaljon — afelett nem lehet kételkedni“.

Herman Ottó azt mondja, hogy: „Messze külföldön a fekete rigó városi madárrá nevelkedett; ott, ahol jószívű emberek télen át enyhítik nyomorát, rendszeren adogatva neki egy kis lisztes férgét, vagdalt húst és szárított hangyatojást. Ilyen helyeken még a vadszőlővel befuttatott ablak közelébe is építi fészket. Télire el sem vándorol!“

Megeshetik tehát csakugyan, hogy ilyen fekete rigók egyesei fészkekrablásra is reá vetemednek, de ezt az egész fajnak nem lehet, nem szabad rovására írni.

Igen is, „buzgón szedi — mint Herman mondja — a földi gilisztát és minden kártékony bogárságot. Őszkor bogyókra is rájár, néha a gyümölcsre is, de óvatos madár léte, könnyen elriasztható. Szóval, hasznos madár . . .“

Egy-két esetleges fészekrablás miatt tehát nem szabad pálcát törni sem ezen, sem több más madár hasznossága felett. K. y.

A róka védelmére kél dr. Rörig a „Tierwelt und Landwirtschaft“ című munkájában. Szerző azt mondja, hogy a róka, ha nem túl nagy számban lepi el a vidéket, bizonyos fokig a nyul-állomány javára van azáltal, hogy a rókának természetesen jobbára csak, vagy elsősorban a gyengébb beteges nyulak esnek áldozatul s mivel ezek a betegségek részben ragályosak, az ily beteg állatok pusztulása következtében gyakran oly ragályok terjedésének vettetik gát, melyeknek a nyulak különben tömegesen áldozatul estek volna. Rörig ilyen betegségek gyanánt a nyulaknak bakteriumok és szőrfergek (Strongyloidea) által okozott tüdővészszertü megbetegedését említi. m. i.

Mennyit kereshet egy kutya, arról érdekes adatokat közöl Bylandt gróf a „Niederländische Sport“ című folyóiratban. Holmes nevű uriembernek agarát verseny céljaira idomította Graham nevű trainer. Gallant — ez volt a kutya neve — az első versenyben győzött is. Gazdája az idomítás tökéletesítése céljából egy versenyistállóba adta az agarat, ahol azonban oly helytelenül kezelték, hogy Gallant a „Nertherby-Cup“ versenyben nemcsak, hogy nem győzött, hanem még helyre sem tehetett szert. Az elkedvetlenedett tulajdonos egy schillingért kínálta Gallantot, csak hogy tőle szabaduljon. Graham, az agár első trainerje idejében jelentkezett és Holmessel szemben vállalkozott arra, hogy Gallantot a „Waterloo-Cup“ verseny számára előkészíti. Az eredmény az volt, hogy Holmes agara ebben a versenyben fényesen győzött és a 14.000 font sterling (337,000 K) díj nyertese lett. Ennek a győzelemnek következtése az volt, hogy Gallant-ot, mint apaállatot kereszték és ezen az uton gazdája már az első évben további ezer font sterlinget (24.000 korona) vett be. —yi—

A szájalom nyilatkozása az állatoknál is észlelhető. Naunyn tanár Baden-Badenben említést tesz egy galambducban tett megfigyeléseiről. A galambducban egy idősebb himgalamb édegett, melynek párja veszett és mely, mint az a galamboknál előfordulni szokott, páratlan maradt. Ez a galamb, lehet mondani, a többivel alig érintkezett, azonban, ha valamelyik galambpár kicsinyeit elhanyagolta, vagy hiányosan táplálta, az öreg galamb odasietett és begyéből megétette a csipogó kicsinyeket. Néha valóságos körutra kelt, hogy az éhező apróságokat megétesse. —yi—

Egy omnibuszló történetét mondja el egy francia szaklap, azzal a megkapó irálylyal, melylyel még a legkisebb jelentőségű dolgok vagy események is érdekfeszítőkké válnak. A párizsi rue des Martyrs nevű utcában kapaszkodó van, melyre a társaskocsik csak előfogat segítségével mennek fel. Az előfogatot esztendőnkön át egy öreg szürke kanca képviselte, melyet az egész

környék Pauline név alatt ismert. Midőn a társaskocsi a kapaszkodó aljába érkezett, a lóval együtt várakozó kocsis a lovak elé fogta Paulinet és ez hatalmas erőfeszítéssel segítette felfelé vonszolni a nehéz és gyakran több, mint husz utassal megrakott kocsit. A szegény Paulinenak órákon keresztül minden öt percben kellett ezt a nehéz utat ismételni és emellett kijárt neki még elég bőven a sok és sulyos ostorcsapás. Egy állatbarát részvétellel kísérte Pauline sorát és emberséges közbelépéssel néha lehetőleg enyhíteni igyekezett a ló szenvedéseit. Ez az állatbarát egyszer csak nem találta Paulinet a szokott helyen, melyet most egy másik ló foglalt el. Kikérdezte a kocsist, hogy mi lett Paulineval? A kocsis azt felelte, hogy Paulinenak most már jó dolga van, mert falun van; a társaskocsik igazgatósága eladta egy piócahizlalónak. A Marne folyó mellett mocsarakban tenyésztik a piócákat és ezeknek táplálására megvásárolják a vén lovakat 30—50 frankjával. Paulinet is erre a célra vásárolta meg egy piócatenyésztő. „Paulinenak jó dolga van, — mondja a kocsis, — folyton a legelőn jó füvet ehetik és csak egyszer napjában vezetik a mocsárba, ahol lekötik, hogy a pióca rája lakmározhassanak“. A folyóirat, melyből idéztünk, Pauline szomorú sorsának elbeszélését ezzel a felkiáltással fejezi be: „Párizs a nők paradicsoma és a lovak pokla“.

—yi—

Tarka pillangók tenyésztése. Londonban, a nagy világvárosban, a valóban művelt nagyközönség mindig több és több rokonszenvet és kedvelést fordít a természet, a virágok és állatok világára. Ismeretes a virágok szeretete, ismeretes az állatvédelmi törekvések rendkívüli pártolása, mely abban is nyilvánul, hogy a márdartollaknak és hulláknak kalapdiszre való használata ellen alakult liga élén az angol királyné áll és most a természetvilág kedvelésének áramlata legujjabbban abban is jelentkezik, hogy a londoni parkokban és sétányokban külön e célra tartott és tenyésztett pillangókat bocsátanak ki, hogy az üdülő közönség bennök gyönyörködhessek. Közel Scarnboroughhoz egy külön pillangó tenyésztő telepet alapítottak, ahol a pillangók minden fajtáját, kezdve a mezőkön röpködő közönséges pillangóktól az egyenlítőn honos legszebb exotikus fajtáig, okszerű módon nevelik és tenyésztik. Május hóban e telepen mintegy huszezer pillangó volt, melyeket London sétányain bocsátottak ki. Mintegy 40.000 álca további tenyésztésre állott rendelkezésre. Azt reménylik, hogy rövid idő múlva a londoni sétányok díszét és kellemét a tarka pillangók ezreinek szinpompája fogja emelni.

IRODALOM.

Boldog emlékü csikszentkirályi és krasznahorkai gróf Andrássy Dénesné életéről és haláláról emlékezés.

Összeállította: Sulyovszky István.

Mese beszéd! Lehetett is az valaha, hogy összer kerüljön a sivár világban 36 évi hitvesi frigyre két oly szerető szív, két oly messze kimagasló, a jótékonyág nemes lángjában égő lélek, mint gróf Andrássy Dénes

és hitvese, Franciska grófnő. Lehetett! Ha nem hiszitek: itt az irás, olvassátok. Sulyovszky István nem írja, hanem a történeti tények alapján bizonyítja diszes könyvében Franciska grófnő valósággal mesésnek tetsző, legendás életét és halálát, mely mindörökre pótolhatlan veszteséggé sújtotta nemcsak az öt mérhetlenül szerető, bálványozó férjet, hanem bizonyára az emberiség százazreit is Magyarországon, azokat a százazeket, akiknek az inségtől, nyomortól folyó könyveit még ezután is le kell valakinek törölnie. Mert e könyvek felszárítására a nagylelkű, nagyszívű Nagyasszony annyit cselekedett, amennyit a ridég életből itthon nem ismerünk, amennyit csak legendákban tudunk. Nincs hazánkban számbavehető közérdekű intézmény, amelyet bőkezűen ne támogatót volna: kisdédóvódákat, iskolákat, lelenc-, szegény- és kórházakat, vak- és siketnéma-intézeteket létesített; felekezeti különbség nélkül sok egyházi intézményt teremtett és segélyezett; munka- és keresékteleneket, ügyefogyott árvákat, özvegyeket, tűz-, víz- és egyéb károsultakat részesített nagylelkű adományaiban. Testben, lélekben vele egy férje, e nagyszívű Nagyurunk, a humanus cselekedetek e soha ki nem hirdetett nagyszerű munkájában is épp oly hű társa volt, mint amily hű, szerető, odaadó hitves.

Találón mondja róluk a költő, hogy:

Magyarok egén fényes páros csillag
Ragyogott messze, láthatatlanul . . .
. . . Fényét takarta, ámde melegével
Itt volt felettünk szakadatlanul.
. . . Melengető fényt mikor ránk vetett,
Ezreknek éltetadó napja lett . . .

De olvasni kell Sulyovszky e könyvét, hogy fogalmat nyerjünk mindarról, amit e két nagy emberünk egymás szeretetében, becsülésében átélt s amit a játékonyság terén cselekedett.

. . . Egy asszony halt meg, aki Angyal volt;
A játékonyság nemes Angyala . . .
Egy Hitves halt meg, aki tündökölt;
És férjének volt vezércsillaga.
Mehalt a Jóság! . . . Kiterítve fekszik . . .
Az Úrhoz visszatért a Szeretet . . .

Igen: a Jóság halt meg, de nem egészben; a Szeretet visszatért az Úrhoz, de felében az is itt maradt: a hitvesét halóporában is bálványozó Nagyur az Órangyal elszállása után ott folytatja tovább a nemes cselekedeteket, ahol imádott társa elhagyta.

Mondom, olvasni kell Sulyovszky könyvét, hogy fogalmat alkothassunk a megboldogult Nagyasszony csodálatraméltó szívjóságáról, hitvesi érzelmeiről, nagy lelkéről, olvasnunk kell a könyvet, hogy Andrassy Dénes gróf emberi nagysága is egész bámulatosságában előttünk álljon. Mennyi szép, mennyi nagy emberi vonás van ő róla is e könyvben! Oh, minő jelenet is volt látni azt, hogy az őszbe borult férj, október végén, zimankós időben, 8 kilométernyi uton, hajadon fővel, gyalog kíséri hitvesét márványágyához!

Olvassátok el e könyvet, azt mondom: ennél lélekelőbbet egyhamar nem fogtok olvashatni.

*

Hogy most már miért ismertetem én e helyen ezt az örökbecsű munkát, azt meg kell mondanom.

A boldogult grófnő, egyéb állatvédő egyesületek mellett, a mi egyesületünknek is bőkezű pártfogója volt. Amikor bekövetkezett, hogy „Mehalt a Jóság!“, megrendült a mi egyesületünk szive is. Elmentünk a temetésére, koszorú helyeztünk a többi közé; feltűnő szépségű arcképét gyűléstermünkbe elhelyeztük; emléket székházunkban, márványtáblába vésettük. A sokszor áldott, jótékony szív itt maradt fele, Andrassy Dénes gróf 10 ezer korona alapítványt tett le egyesületünknek, mely mint több más alapítvány, a feledhetlen hitves nevében áll s szolgál a segélyre, védelemre szoruló, u. n. oktan állatok javára. Hát ezért is ismertetem én itt a könyvet, melyet az illusztris szerző tiszteletpéldányképpen adott egyesületünknek.

Jőjjetek és olvassátok el!

Monostori Károly.

Gyermek-Naptár az 1908/1909. évre. Kiadja az Országos Állatvédő Egyesület Budapesten. Ára 10 fillér. Minden eladott példány után 2 fillér az „Eötvös-Alap“ javára adatik.

A közkedveltségnek örvendő ezen gyermeknaptárnak ez a 10-ik évfolyama s talán ezért jelent meg az eddigiéknél még szebb s egészen új köntösben és nem kevesebb, mint százezer példányban. Tartalma az előző évfolyamok bármelyikével is, diadalmasan állja az összehasonlítást. Maga a több színű címkép már beható figyelemre méltó. Ez egymagában is nagy örömet fog okozni az elemi iskolás gyermekeknek. A naptári rész 4 oldalra van szorítva, hogy több lehessen az egyéb szöveg. S a szöveg nemcsak több, de igen kiváló is. Tompa Mihály egyik kedves verséből két strofa üti meg a könyvben az akordot, madárról szólva s az otthon-és hazaszeretetre intve. Ismertette van aztán az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga, melynek már több, mint 70 ezer tagja van. E közleményben meleg hangú felhívás foglaltatik a ligához való csatlakozásra. Herman Ottóné „Ébredéskor“ című kedves gyermekverse, majd K. Nagy Sándor „A szép madár“ című tanulságos elbeszélése következik aztán, madárfészket rabló gyerekről, kit társai szemeláttára kísérnek be a csendörök a községházába

Gyerekszivhez szóló, állatpártfogásra intő kedves kis történetet mond el továbbá a könyvben Monostori Ágnes, „Történet a kecskéről“ címen. Ehhez oly pompás kép van adva (egy téliesen öltözött kis leány, ölében a kecskegidával), hogy érdemes rá a figyelmet külön felhívni.

Megint jeles írónk, Herman Ottóné szólal meg s „A madár fészek“ címen elmond egy oktató történetet madárfiókákat elszedő gyerekről, aki hibáját mindjárt jóvá is teszi.

Régi jó ismerősünk, Fülei Sz. Lajos „Kertek ölné“ dalól igen vonzóan, a fák védelmére intve a gyermekeket.

„Zsellér madarak“ címen rendkívül talpraesetten ecseteli a gyermekvilág előtt a madarak hasznát s védősüknek szükségességét Máday Izidor.

„Szárnyas család“ néven Monostori Margit versben egy fecske-párt ismertet, amely fiókait gondolja, eteti. Remek kép illusztrálja az etetési jelenetet s a szerző ügyesen hozza bele mondandóiba a madárvédelem hasznát az emberre.

Nem nevezi meg magát a „Gólya történet“ elmondója, de bárki is, ügyesen mondja el egy gólyafészkek megsemmisülésénél oltalomra szorult gólyafiak megmentését s felnevelését.

Füleitől kapunk azután megint szép kis oktató költeményt, majd névtelentől „Majom históriák“ címen gyerekek kedves apróságokat.

„Rókuska“ címen Büttner Lina; „Öt testvér“ címen Büttner Julia, a naptár e kipróbált munkatársai mondanak el képekkel illusztrált, igen szép és állatgondozás és védelem tekintetében példás történetet; Monostori Károly pedig a „Tapsi fülesek“ (házinyulak) életére vet pillantást s egyéb állatoknak is szerepeltetésével, humorosan, de igen meggyőzően a szófogadatlanságot, mint bajt okozót, állítja az olvasó elé.

Kukuljevič József dr. „Jó barátunk a béka“ címen velős rövidséggel s részben szintén humorosan mond el gyermekre kedves és tanulságos dolgokat.

Egy további névtelen, „Üdvös lecke“ címen pompás iskolai, tanulságos jelenetet ad az állatvédelem köréből. Egy öreg körorvos pedig a tisztaságot s a szeszes italoktól való tartózkodást köti a gyermek lelkére.

Végül Demuth Gyula „A Lajkó Gerléi“ címen macska által okozott gerlicetragédiát közöl.

„Apróságok“ is vannak a könyvben s ezek közt kimagaslik Alexy Kornél uré; különben tanrenden kívül jegyzetek számára is van hely hagyva a naptárban.

Ismerem e naptár mind a tíz évi folyamát; mint afféle tanító embernek, nagy örömem telt azokban; a jelen évi folyam nézetem szerint ki is magaslik a többi közül s melegen ajánlani merem a terjesztését azok részéről, akiknek a gyermektanítás van kezeikbe letéve, de alkalmasnak tartom e szép könyvecskét arra is, hogy az érte járó csekély pénzt nem sajnálva, tömegesen megszerezzük s kiosztással örömet is okozva, javára legyünk vele a gyermekeknek. Minél hamarabb fél vagy egy millió példány évenkénti kiadhatását tesszük lehetségessé az O. Á. V. E.-nek, aki nem nyereszkeedésből terjeszti e művet, annál általánosabb és üdvösebb hatást várhatunk a gyermeki erkölcszelidülés terén. (I.)

Az Országos Állatvédő Egyesület és a többi magyarországi állatvédő egyesületek évkönyve az 1907. évről. E címmel nem először találkozunk azon az évkönyven, amelyet az O. Á. V. E. évenkénti közgyűlésének megtartása után kiadni szokott, de először veszszük észre benne azt, hogy az évkönyv kiadásának — 1908-nak — az éve tulajdonképpen jubileáris, hogy 25 éve immár annak, hogy az egyesület fennáll s ez össze esik a „Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségé“ nek 1908-ban történt megalakulásával.

A könyvben a közgyűlési jegyzőkönyv tárja elének az egyesület 25 éves történetét, melyet egyébiránt, mint e lapban közölve volt, Máday Izidor, az egyesület elnöke már előzetesen, külön könyvben is ösmertetett; e jegyzőkönyvből értesülünk továbbá az országos szövetkezett megalakulásáról és annak alapszabályairól. Örvedetesen afelől is tájékoztat az évkönyv, hogy az országos szövetség kötelékébe immár 14 vidéki egyesület tartozik s felvilágosít arról, hogy ez egyesületnek, kik a tisztviselői. Az évkönyv megjelenése óta szaporodott is a szövetségbe lépett egyesületek száma s mint abba nem tartozó, illetőleg szünetelő, 6 egyesület van feltüntetve.

Feltárja az évkönyv a jubileáris közgyűlés egész menetét is az ünnepléssel együtt, melyben az alapítókat részesítették s tájékoztatást nyújt egyben az 1907. évi egyesületi működésről részletesen is. Közli ez év vagyonomérlegét, mely szerint az egyesület jelenleg 69856 K felett rendelkezik; közli ez év záró számadását 20 ezer koronányi bevétellel és kiadással; továbbá az 1908. évi költségelőirányzatot, kevés híjján 25 ezer kor. bevétellel és kiadással.

Benne foglaltatik végül a tisztikar névsora, a választmány, a tiszteletbeli és alapító tagok, a hagyományozók és mint imént jelzém, a vidéki egyesületek tisztikarának s a jutalmazottaknak névsora.

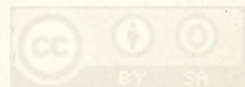
Minthogy e lapban kimerítően volt ismertette a jubileáris közgyűlés egész menete, további részletekbe nem akarok bocsátkozni ez évkönyv ismertetésénél s csak annyit jegyzek még meg, hogy O. Á. V. E. tagjainak az évkönyvet ingyen adja az egyesület. *Spectator.*

Egyesületi hírek.

Az Országos Állatvédő Egyesületnek, úgyis mint a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége központjának augusztus hó 29-én tartott választmányi üléséről és rendkívüli közgyűléséről szóló jelentés.

Az 1908. augusztus 29-én tartott választmányi és közgyűlésen jelen voltak marosi Máday Izidor ny. min. tanácsos elnökle alatt Grimm Gusztáv és K. Nagy Sándor tb. elnökök, Szallenbach Imre tb. titkár, Monostori Károly titkár, Häsner Károly jegyző, Marosi József az esztergomi állatv. egyesület képviselőjében, Battonyai Ödönné, Benkes Ferencné, Buchmann Györgyné, Glantzer Klementin, Grimm Gusztávné, özv. Hangl Józsefné, dr. König Henrikné, özv. Kolozsváry Károlyné, Krizbay Mária, özv. Pagáni Henrikné, özv. Schmidt Miklósné, Battonyai Ödön, Csesznák István, Fenyvessy Adolf, Hangl József, Kluzazek János, dr. Lendl Adolf, Nagy Jenő, Piazza Antal, Rauch György, Roth János, óvári Szeőke Béla, dr. Stern Adolf tagok.

Kimentette magát: Chernel István és Chernel Istvánné, mint a községi állatv. egyesület megbízottjai; Kajaba Lajos, mint a soproni állatv. egyesület megbízottja; Fodor Árpád és Pum Károly, mint a szentgotthárdi állatv. egyesület megbízottjai; Fülei Sz. Lajos, Kakass Kálmán, dr. Lendl Adolfné, Székács László, dr. König Henrik.

A választmányi ülés.

Elnök a választmányi ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Marosi József és K. Nagy Sándor urakat kéri fel.

A napirend első tárgyát az Országos Állatvédő Egyesület alapszabályainak módosítása képezvén, titkár bemutatja az új alapszabályoknak 431/908. iktatókönyvi számmal ellátott tervezetét, amely az elnök, ügyvivő-alelnök, K. Nagy Sándor tb. elnök, Chernel István alelnök, Monostori Károly titkár, Hänsler Károly pénztáros, tb. titkár, mint bizottsági tagok részéről, mint javaslat terjesztetik elő.

A tervezet a titkár által pontonként felolvastatván, K. Nagy Sándor, Nagy Jenő, Szeőke Béla, Marosi József, dr. Stern Adolf, Krizbay Mária hozzászólása után egyhangulag a következő módosításokkal fogadtattak el.

Az egyesület vagyonáról és jövedelmeiről szóló 5. §. 3-ik bekezdése, mely így szól:

„Az egyesület jövedelmét az egyesületi tőke kamatai, állatház bevételei, nyomtatványok eladási ára, időszaki kiadványok előfizetési ára, a rendes tagok által befizetett évi díjak, a száz koronán aluli és az oly adományok képezik, amelyekre nézve az adományozó nem jelenti ki, hogy alapítvány. Mindezen jövedelmek teljesen az egyesület folyó szükségleteinek fedezésére fordíthatók.“

A következőképp módosítottatott:

„Az egyesület jövedelmét az egyesületi tőke kamatai, állatház bevételei, nyomtatványok eladási ára, időszaki kiadványok előfizetési ára, a rendes tagok által befizetett évi díjak és a száz koronán aluli adományok képezik. Száz koronás vagy ennél nagyobb adományok esetében, ha az adományozó az adomány rendeltetése iránt határozottan nem rendelkezik, hozzá kérdés intézendő az iránt, vajjon az adományt, mint alapítványt kívánja-e tekinteni, melynek csak kamatai használhatók fel, vagy szabad kezét enged-e az egyesületnek? Mindezen jövedelmek teljesen az egyesület folyó szükségleteinek fedezésére fordíthatók.“

Az egyesület feloszlásáról szóló 26. §. 2-ik bekezdésének 1-ső sorában követelt száz tag helyett 80 irandó.

Az alapszabályok második része, mely a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének alapszabályait foglalja magában, a május 3-iki alakuló közgyűlésen megállapítatván, újabb tárgyalás anyagát nem képezte.

E szerint az együttes alapszabályok letárgyaltatván, elnök felhatalmazást kér arra nézve, hogy abban az esetben, ha az alapszabályok kormányhatósági tárgyalás alkalmával esetleg módosítások követeltetnének, melyek a lényegét nem érintik, a kormányhatóság rendelkezésére az elnökség további ülés összehívása nélkül eleget tehesen.

A választmány e meghatalmazást megadja.

Az elnök meleg szavakkal emlékezik meg arról a nagy odaadást igénylő munkálatról, melyet K. Nagy

Sándor tb. elnök az alapszabályok egészére terjedő átdolgozásával végzett és indítványozza, hogy a választmány elismerésének és hálájának jegyzőkönyvileg is kifejezést adjon.

A választmány általános és élénk helyesléssel fogadja el az indítványt.

A választmányi ülés második tárgyát a *Szeiff Berta-féle 10.000 koronás hagyomány* képezte.

A július 3-iki választmányi ülés (I. „Állatvédelem“ 7-ik szám), dr. Németh Imre jogtanácsos javaslatára elhatározta, hogy a 10.000 korona hagyomány-követelés biztosítása érdekében az egyesület a Szeiff Berta-féle hagyaték főrészét képező ingatlan elárverezésénél kerek szám 33.000 korona összeg erejéig részt vesz.

Ugyancsak közlönyünk említett számában közöltük, hogy a július 8-án tartott árverésen a kérdéses ingatlan 32.100 korona vételárért az egyesület birtokába jutott.

Erről a tárgyról Hänsler Károly tb. titkár most a következő jelentést tette:

„A Szeiff-féle házat birói árverésen 32.100 kor. árban megvettük.

A vételárból egy esedékes részt: 10.700 koronát már birói letétbe helyeztünk, ez összeget a Magyar Földhitelintézetől az ott letétbe lévő törzsvagyonunkból 4 $\frac{1}{2}$ %-os kamat fizetése mellett kölcsön vettük. A befizetett összeg folyó kamatját, 56 kor. 47 fillért pedig folyó pénzünkkel fedeztük.

A vételárnak még törlesztendő részét: 21.400 koronát pedig a következő módon rendezhetjük: 7726 kor. 70 fillért, mint a székesfővárosi gyámpénztár követelését, mely még az elhunyt Szeiff Berta tartozásaként az ingatlanra be van kebelezve, átvállalunk. Erre nézve kieszközöltük már az árvaszék beleegyezését. 10.000 koronát, mely mint az egyesületünk javára hagyományozott összeg van telekkönyvileg bekebelezve, szintén átvállal egyesületünk, a kir. közalapítványi ügyigazgatóságnál tettünk lépéseket, hogy ezt ne ellenezze, sőt ezen hatóság erre vonatkozó kedvező ígérletét is bírjuk. Maradna még fizetendő 3673 kor. 29 fillér, melyet ugyancsak a törzsvagyonból kölcsön véve, birói letétbe helyeznénk.

Kincstári százalék címén 688 koronát, székesfőv. átírási és engedelmi díj címén pedig 324 koronát fogunk fizetni. Kisebbségi vételi költség még 100 korona összegig merülhet fel.

Az ingatlan áll 633.9 négyzet öl gyümölcsösből, melyben egy földszintes szilárd épület 4 szoba és mellékhelyiséggel, továbbá 1 szoba-konyhás házikó van. Mindkét épület nagyon elhanyagolt állapotú, a nagy épület lakója nem akar házbért fizetni, miért per november 1-re felmondunk neki, a kis épület a ház-mester szabadlakását képezi.

Az épület és a kerítés jó karba helyezése, a csatornázás és vízvezeték, amely berendezések még nincsenek, körülbelül 2000 koronába kerülne és csak akkor lehetne f. évi november 1-től circa 1000 korona évi bérjövédelmre számítani, ami a befektetett tőke körülbelül 1 $\frac{1}{2}$ %-os tiszta jövedelmének felelne meg.

Idáig egy vételajánlat érkezett be, még pedig dr.

Neuschloss Kornél és neje 36 000 koronát ajánlottak, ajánlatukat szeptember 1-ig tartják fenn. A vételárból 18.273 korona 29 fillért 4 részletben egynegyed év alatt óhajt kezeinkhez lefizetni, a gyámpénztár és egyesületünk javára bekebelezett 2 tételt pedig átvállalná. Ha egyesületünk ezen ajánlatot elfogadná, ez körülbelül 2500 korona nyereséget eredményezne.

Az elnök a felolvasott jelentés kapcsán előadja, hogy most elsősorban arról van szó, vajjon az egyesület elfogadja-e a beérkezett vételi ajánlatot, melyet az ajánlattevő csak szeptember hó 2-ig tart fenn vagy nem. Figyelmezteti a választmányt, hogy abban az esetben, ha az ajánlatot kedvezőbb eladás reményében nem fogadná el, előáll annak a szüksége, hogy az ingatlan, illetőleg a házkerítés és egyebek halaszthatatlan tatarozása és helyrehozatala érdekében további kiadásokra kell elkészülvé lennünk és ha az értékesítés rövid idő alatt nem sikerül, befektetett tőkénk kamatozásában a felolvasott jelentés értelmében, lényeges csökkenés várható.

A tárgyhöz hozzászóltak: dr. Stern Adolf, dr. Lendl Adolf, Marosi József, Fenyvessy Adolf, Szeőke Béla, K. Nagy Sándor és mások, mire a szavazás következett. Arra a kérdésre, vajjon a választmány a beérkezett vételi ajánlatot elfogadja-e, a választmány tulnyomó többséggel tagadólág határozott és ugyancsak tulnyomó többséggel megbizta az elnökséget, hogy az ingatlan lehető kedvező értékesítése érdekében teljhatalommal saját hatáskörében a lehető legrovidebb idő alatt járjon el, az okvetlen szükséges tatarozási munkálatokat ejtse meg és eljárásáról a választmány-nak tegyen jelentést.

Az elnök kellemes kötelességének ismeri azt, hogy hálával emlékezzék meg Grimm Gusztávné urnőről, mint kinek személyes közbenjárásának köszönhető Szeiff Berta urhölgy jelentékeny hagyománya.

A választmány egyhangu helyesléssel köszönetet szavaz Grimm Gusztávné urnőnek.

A rendkívüli közgyűlés.

Jelen voltak a fentiek.

Elnök megállapítja, hogy a közgyűlés határozatképes és hogy az összehívás szabályszerűleg megtörtént, a jegyzőkönyv hitelesítésére Fenyvessy Adolf és dr. Lendl Adolf urakat kéri fel.

A közgyűlés tárgyait a megelőző választmányi ülés két tárgya képezte.

Az Országos Állatvédő Egyesület módosított alapszabályait a közgyűlés a megelőző vál. ülés által elfogadott alakban, változtatás nélkül elfogadta és az elnökséget megbizta azzal, hogy ez alapszabályokat a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének a május hó 3-án tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályaival kiegészítve a nagyméltóságú Belügyminiszteriumhoz jóváhagyás végett felterjessze.

A közgyűlés az elnökséget felhatalmazta arra is, hogy amennyiben felsőbb helyen esetleg a lényeges nem érintő módosítások rendeltetnének el, azokat újabb ülés összehívása nélkül foganatosíthassa.

A Szeiff Berta-féle hagyomány ügyében, illetőleg

az O. Á. V. E. birtokába jutott ingatlan értékesítése tárgyában a közgyűlés tulnyomó szótöbbséggel helybenhagyta a választmány-nak azt a határozatát, hogy a beérkezett vételi ajánlat mellőzésével az elnökség arra utasított, hogy kedvezőbb értékesítés érdekében saját hatáskörében tegye meg a további lépéseket.

A közgyűlésre kitűzött két pont tárgyalása befejeztetvén, szót emel K. Nagy Sándor tb. elnök, aki utalva gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak az „Állatvédelem“ augusztusi számában közölt és az O. Á. V. E. által szervezett Országos Ifjusági Madárvédő Liga hivatalos elismeréséről szóló és a ligának országszerte terjesztésére irányuló rendeletéről, elismerő szavakkal emlékezik meg az O. Á. V. E. elnökéről, mint a liga eszméjének megtestesítőjéről.

A közgyűlés általános helyesléssel hozzájárul az indítványozó szavaihoz és tudomásul vevén azt, hogy az O. Á. V. E. gróf Apponyi Albert vallás- és közokt. miniszternek háláját meleg hangu feliratban kifejezte, nagy horderejű intézkedéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Ezzel a közgyűlés napirendje is ki lévén merítve, az ülés véget ért.

¶ „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ megalakulása.

Augusztus hó 9-én Sárvár városháza nagytermében Nagy József főszolgabíró, mint elnök igen meleg szavakkal üdvözölte a jelen volt közönséget, megköszönve azt, hogy az állatvédelem érdekében megindított mozgalmat figyelemre méltatták és az alakítandó egyesület tagjai sorába belépni szivesek voltak.

A jegyzőkönyv vezetésére elnöklő főbíró Entzbruder Jánost kérte fel.

Az alakuló gyűlésen jelen voltak: Kárik Ferencné, Fodor Árpádné, Fodor Árpád, Köberl János prépost-plébános, Nagy József főszolgabíró, Kálmán István városbíró, Pleszkáts Béla v. tisztviselő, Pleszkáts Imre földbirtokos, Berke Béla tkptári pénztárnok, dr. Hinrichs Sándor h. járásorvos, Visy Mihály v. jegyző, Fashing János tanító, Keresztury József káplán, Entzbruder János tanító és többen.

Nagy József főbíró üdvözölő szavai után az O. Á. V. E. képviselője, Fodor Árpád élénk érdeklődést keltő és nagy tetszést arató előadásban ismertette az állatvédelem eszközeit, hasznát, valamint annak nevelő hatását. Az előadás után a közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy a nemes cél szolgálatára „Sárvár és Vidéke Állat(madár-)védő Egyesület“ címe alatt megalakul. Az alapszabályokat elfogadták azzal, hogy az alapító tagsági díj nem 40, hanem 20 koronába állapították meg.

Ezután vednökké, illetőleg diszelnökké: gr. Batthyány Lajost, elnökökké: Végh Endrénét és Köberl János prépost-plébánost, alelnökké: Masát Mihály uradalmi jószágigazgatót, titkárrá: Brezovits Ferenc áll. polg. isk. igazgatót, pénztárossá: Nábicht Ödön uradalmi könyvelőt, ügyésszé: dr. Köncöl Ferenc ügyvédet, számvizsgáló bizottsági tagokká: Uher Béla adópénztárost,

Berke Béla tkptári pénztárost és Weiser Izidor tkptári könyvelőt; választmányi tagokká: Nagy József főbíró, Végh Endre nagybirtokost, Kárik Ferencné, Végh Mária, Förster Ottóné urhölgyeket, Förster Ottó orsz. képviselőt, Kálmán István városbíró, Visy Mihály v. jegyzőt, Pleszkáts Imre földbirtokost, Tscheppen Jenő kir. járásbíró, dr. Hinrichs Sándor és dr. Nagy János orvosokat, dr. Wolf Géza ügyvédet, Riedt Imre gyógyszerészt, Gáyer József nagykereskedőt, Puli György plébánost, Kreika József állatorvost, Keresztury József és Csirisnyák József káplánokat, Mesterházy László ev. lelkészt, Fasching János és Entzbruder János tanítókat választották meg.

Végül kimondatott, hogy a megalakult egyesület tagjává lesz a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének. Nagy József főszéki köszönő szavaival ért véget a gyűlés.

A gyűlés napjának délutánján gróf Batthyány Lajos v. b. t. tanácsost egy küldöttség kérte fel a védnökség elfogadására, mely kérésnek szíves készséggel tett eleget a nagy tiszteletben álló főúr.

A „Sárvári Járás“ című helyi lap, melynek adataiból merítettük tudósításunkat, nemcsak rokonszenves szavak kíséretében közli az alakuló közgyűlés lefolyását, hanem Fodor Árpád közérdekű előadását is egész terjedelmében ismertette olvasóival, amiért csak teljes elismerésünket fejezhetjük ki, mert a sajtó támogatása egyesületi törekvéseink érvényesülésének leghathatóbb eszköze.

Állatvédő egyesület Vasvárott. Molnárffy Géza főszolgabíró augusztus hó 10-én egy állatvédő egyesület megalakítása érdekében értekezletre hívta egybe a kaszinóba a helybéli urakat. Jelen voltak: Fodor Árpád tanár, mint az O. Á. V. E. kiküldött képviselője, P. Glasics Egyed plébános, Wolf László, Dáthán Károly, Barát János, Szép György és neje, Horváth József ügyvéd, Harsányi József, Frank Lajos, Krenner Pál, dr. Markovics Sándor, Kákossy János, Entresz Leo, Németh Jenő, Decker Gyula, Heiszler Károly, dr. Szontagh Viktor, Branetzky József, Wieder Antal, Breiner Antal, Csöppenszky Károly, Benda László, Barabás István.

Molnárffy Géza főszolgabíró megnyitotta az értekezletet és fölkérte Fodor Árpád tanárt, hogy tájékoztassa a közönséget az állatvédelem feladatáról és eszközeiről.

Fodor Árpád $\frac{3}{4}$ óráig tartó előadásban ajánlotta az ügyet a járás pártfogásába. Fodor Árpád előadásából a következőket emeljük ki. A szentgotthárdi állatvédő egyesület, mint az O. Á. V. E. által megalakított Szövetség tagja, Vasvármegye összes járásaiban állatvédő egyesületek alakítását kezdeményezte. Kőszegen és Szentgotthárdon már hét év óta van virágzó állatvédő egyesület. Az O. Á. V. E. megbízásából az előadó a többi nyolc járásban is megindította az egyesületek megalakítását. Celdömölkön Péter-Pál napján és Sárvárott augusztus hó 9-én történt meg a megalakulás. A járási egyletek azért van szükség, mert csak ezek révén juthat el az állatvédelem eszméje és gyakorlata az ország, a megye minden falujába. A járási egyletek nagy társadalmi feladatot oldanak meg azzal, hogy a járás minden

rangu-rendű lakosát egy nemes és hasznos célra egyesítik. Az országos szövetség pedig a haza minden jó lelkét, mely e célt tűzte maga elé, egy nagy közösségbe egyesíti. Ennek az országos szervezetnek van egy közlő szerve, az „Állatvédelem“ című szaklap. Ez minden egyesület működését pontosan közli és ezt minden állatvédő egyesületi tag megkapja ingyen, illetőleg tagdíja fejében. A sokszor kicsinyelt állatvédelem, a szeretetnek, mely minden társadalmi egyesülés alapja, a legkezdetlegesebb, de egyúttal a legmagasabb és a legtágabb körű gyakorlata. Ez az állatvédelemnek az erkölcsi alapja. Az állatvédelem a haza szeretett földjét akarja gazdagítani és szépíteni hasznos és szép állatokkal és az ezeknek, meg nekünk is hasznos és szép növényzettel. Ez az állatvédelem közgazdasági és szépítési feladata. De a haza lelkét, a népszellemet, nemzetünk erkölcsi világát is gazdagítani és szépíteni akarja az állatvédelem, a népet erkölcsileg nevelni, gazdaságilag oktatni. Ez e munkásságnak közművelődési feladata.

Ezután az állatvédelem eszközeit ismertette az előadó. Ezek két csoportba oszthatók. Az állatvédőnek kötelessége: 1. hogy maga jól bánjon az állatokkal, 2. hogy másokat is erre bírjon és az állatkinzást megakadályozza. — Mások cselekedeteinek befolyásolására több eszköz áll rendelkezésre, melyek közt legfontosabb az állatvédelem eszméjének és gyakorlatának hirdetése az iskolák, az irodalom és a közélet útján.

Vége gyakorlati tudnivalókat sorolt fel az előadó. A fészkelő odvakkal kapcsolatban ismertette az előadó a gyakorlati madárvédelmet is.

Felhívta még az előadó a jelenlevők figyelmét arra, hogy különösen a hölgyeknek, akik jobb szívűek, a lelkeseknek és tanítóknak, akiknek kezében van a nép és az ifjuság lelke és a közigazgatási tisztviselőknak, meg a szakférfiaknak (állatorvosoknak, erdészeknek) és mindazoknak, akiknek különös kedve van az ügghöz, — tág teret adjanak a munkára.

Nyomatott taggyűjtő ivatek, tájékoztató füzeteket és szakkönyvecskéket adott még át az előadó a megalakuló egyletnek és lelkes szerencsekívánattal fejezte be nagy tetszést aratott beszédét.

Molnárffy Géza meleg hangú köszönetet mondott az O. Á. V. E. képviselőjének. Majd fölkérte a jelenlevőket, hogy tegyék le az ügy vezetését arra alkalmas férfiúnak a kezébe.

Erre egyhangú lelkesedéssel Barabás István főtanítót választották meg elnöknek és Benda László tanítót titkárnak.

Barabás István köszönettel foglalta el az elnöki széket és a közgyűlés előkészítésére, melynek feladata lesz az alapszabály-tervezet elfogadása, és a tisztviselők és a választmányi tagok megválasztása.

A jelenlevők mindjárt aláírták nevüket egy taggyűjtő ivre és megindítják a tagok gyűjtését. A főszolgabíró kiküldte a körjegyzőknek az ivatek azzal a kérelemmel, hogy a tanítókkal karöltve gyűjtsék a tagokat.

Járási állatvédő egyesületek Vasvármegyében. A vármegye helyi sajtója rokonszenves érdeklődéssel, kisebb-nagyobb közleményekkel kíséri és méltatja a

szentgotthardi egyesület alelnökének, Fodor Árpádnak nagy buzgalommal folytatott és arra irányuló tevékenységét, hogy a vármegye minden járásában állatvédő egyesületek alakuljanak. A nevezett alelnök, mint az O. Á. V. E. képviselője, kivált a szünidőt áldozta fel arra, hogy a vármegye minden járásában megforduljon és egyesület alakítás érdekében agitáljon. Ez agitáció a vármegye ismert értelmiségénél fogva és a főszolgabírák nagy értékű közbenlépése és az ügy hathatós felkarolása következtében a legkedvezőbb eredménnyel jár. A vármegyei lapok közlései szerint, a már régebben működő kőszegi és szentgotthardi és a mostanában megalakult celledömölki, sárvári és vasvári egyletek mellett megalakította e napokban Pósfay Pongrácz főszolgabíró a körmendi egyesületet, Muraszombaton Skrilecz Mihály dr. körorvos nyeretett meg az előkészítés és taggyűjtés munkájának vezetésére ideiglenesen elnöknek. Német-ujvárot Dömötör Lajos főszolgabíró, Felsőőrött a szolgabíróság és Luka József igazgató-tanító dolgoznak a taggyűjtésen, Szombathelyen pedig a téli hónapokban fog előre láthatólag az állatvédő egyesület megalakítani.

A pozsonyi állatvédő egyesület alapszabályait a belügyminiszter 83.466/1908. szám alatt jóváhagyta és az egyesület immár működését teljes erővel felveszi. Az egyesület főcélja odairányul, hogy az állatvédelmi eszméknek az iskola útján szerezzen érvényt. Hogy a gyermekek a madárvédelmet gyakorlatilag magukévá tegyék, az iskolák kertjében vagy azok közelében az egyesület madáretetőket állít föl, a fákat pedig Berlepsch-féle fészkekkel látja el. A madáretetők közelében alkalmazott fészkek télen által menedéket nyújtanak a madaraknak a zord időjárás ellen. A jól gondozott madáretetőket felkereső madarak megfigyelése a gyermekeket a madárvilággal megismerteti. Az egyesület nemcsak az iskolák kertjeiben, hanem a város valamennyi ültetvényeiben és ligeteiben etetőket és fészkeket fog alkalmazni. Az egyesület minden tagja igazolási jegyet kap, melynek előmutatásával állatkinzások eseteiben a rendőrség közbenlépését igénybe veheti. Az egyesület felhívja a tagokat, hogy esetleges állatkinzások ellen kellő erélyvel lépjenek fel. Az egyesület tagjai az „Állatvédelem” című szövetségi közlönyt kapják, míg a német nyelvű egyesületi tagok német nyomtatványokkal fognak ellátni. A gyermekek körében az O. Á. V. E. Gyermeknapjára fog évenként kiosztani. — A „Madarak és Fák napja”-val kapcsolatban évenként népnünnepély fog rendeztetni. Az egyesület annak a reménynek ad kifejezést, hogy az említett intézkedések nyomán az állatkinzások a lehető legcsekélyebb mértékre fognak csökkenni és a közönség valamennyi rétegében az állat- és madárvilág iránt való szeretet és a természet iránt való érzék fog ébredni és kifejlődni.

A Pozsonyi Állat- és Madárvédő Egyesület ezen előzetes és sikerrel biztató szép programjához legjobb szerencse kívánatainkat fűzzük.

A pozsonyi állatvédő egyesület első gyakorlati szereplése. A múlt hónap 8-án a tüzoltóságot dr. Kovács

Lajos az A. V. E. titkára mozgositotta abból a célból, hogy egy a herceg Sulkowsky-féle palota kéményére vetődött macskát megmentse, mely onnan már 3 nap óta lejutni nem bír és keserves nyávogásával a környéken sajnálkozást és nyugtalanságot keltett. A tüzoltóság Sendlein János főparancsnok vezetés alatt kéményseprő, cserepező, ács és kőműves legényekből álló csapattal másfél órai munka után a macskát a többől magas kéményről lehozta.

A Soproni Állatvédő Egyesület köréből vesszük a következő sorokat: A kutyák elfogásához az állatkinzó csupasz drót hurok helyett itt-ott már előbb is használtak hálókát, gummi- vagy kautschukkal bevont drót vagy bőrből készült hurkokat. Mindezekkel Sopronban is lettek már kísérletek téve, de egytől-egyig nem váltak be a gyakorlatban.

A soproni állatvédő egyesület első titkárának, Krump Miklósnak sikerült egy olyan hurokot feltalálni, illetve összeállítani, amely a gyakorlatban nagyon is bevált. Ezen hurok nem sérti meg az elfogott kutya nyakát, kezelése pedig nem jár semmiféle nehézségekkel sem.

A huroknak két darabját beküldte a soproni állatvédő egyesület útján a soproni rendőrfőkapitánysághoz, aki f. évi augusztus hó 6-án a következő átiratot intézte nevezett egyesülethez:

„Folyó évi március hó 18-án 132. sz. alatt hoztam betérjesztett beadványára értesitem, hogy a 2 drb. gummicsővekkal bevont ebfogó-hurok használata tárgyában a gyepmestert és segédeit kellőképpen kioktattam és ezen hurok mintákkal 1908. július 20-án megejtett nyilvános eb-razzia alkalmával fogási kísérleteket eszközöltem. A beérkezett jelentés szerint, ezen gummicsőveccskékkel bevont elfogó drót-hurok nagyon is alkalmasnak találtatott s utasítottam a gyepmestert, hogy jövőre csakis ilyen hurkokkal eszközölje az ebfogást.

Sopron, stb. stb.“

*

A soproni állatvédő egyesület titkári hivatala, a sajnos sorsra jutott hű kísérőink megvédése érdekében szívesen ad bővebbi felvilágosítást az érdeklődő társ-egyesületeknek, ezen, a gyakorlatban eddig egyedül alkalmasnak bevált, humánus ebfogó eszköz előállítását és kezelését illetőleg.

Szerkeszti MONOSTORI KÁROLY tanár, egyesületi titkár, felelős szerkesztő.

Kiadja az ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET.

Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában

megjelent és az egyesület helyiségében (Ernö-u. 11—13) kaphatók:

ÁLLATVÉDŐK TÖRVÉNYKÖNYVE. Az állatvédelemre vonatkozó összes és az állategészségi nevezetesebb törvények és rendeletek gyűjteménye. Írta: K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. Harmadik kiadás. Ára 60 fillér.

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET“ ÉS A „MAGYARORSZÁGI
 ≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ“-NEK KÖZLÖNYE ≡

BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCZA 11-13. sz. TELEFON 85-12.

Ezen lap közleményeinek utánnnyomását nemcsak szívesen megengedjük,
 hanem tisztelettel kérjük is.

Megjelenik egyszer havonként. □ Előfizetési ára 1 évre 2 korona.

V. ÉVFOLYAM

1908 OKTÓBER

:: 10. SZÁM ::

TARTALOM: Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén. — A tanítószeg szerepe a madarak és fák védelmében. — A Gyermeknapár ára. — *Egyesületi hírek:* A körmendi állat- (és madár-)védő egyesület megalkulása. — A pozsonyi állat- és madárvédő-egyesület választmányi ülése. — A Kecskeméti Állatvédő Egyesület. — A Szentgotthárdi Állatvédő Egyesület. — A soproni állatvédő egyesület. — Szentgotthárd és Vidéke madárvédelmi viszonyairól. — *Szemle:* Sziám sorsa. — Az Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok megjegyzései. — *Állatok világa:* Könyöradománygyűjtő kutya. — *Vegyesek:* Dr. Kováts György emléke.

Az időszerű teendők főbbjei a madár- és egyéb állatvédelem terén. *)

I.

A hőmérő a hajnali és esti órákban napok óta csak 4-5 fok meleget mutat. Benne vagyunk az őszben egészen s kis idő múlva reánk köszönt előbb a hűvös esős, majd a hideg, zuzmarás időjárás, aztán az igazi tél minden szigorával.

Már elő is szedtük melegebb öltözékeinket; át-

idomítottuk a beállott változásokhoz mérten lakásainkat; gondoskodtunk lehetőleg főbb és fontosabb téli ételmisszereinkről s fűtőanyagokról, hogy ne találjon egészen készületlenül bennünket a téli időszak.

Az állattenyésztő- vagy állattartó gazda, aki az állatok védelmében általában érdekelt, bizonyára szinten gondjai közé foglalta legalább is azon főbb teendőket, amelyek a tulajdonát képező hasznos háziállatok, de a természetben és mezei gazdálkodásban fontos egyéb ily állatoknak is téli gondozására, védelmére szükségesek.

Nagyon nagy a száma ezen teendőknek az egész év folyamán, nagy még az egyes évszakokban külön-külön is; én csak az éppen most, és közvetlenül ezután

*) Felkérjük t. tagtársainkat, hogy hasonló aktualis teendők közlésével lapunkat az év mind a négy szakában megtisztelni szíveskedjenek.
 Szerkesztő.